

Dirkje Visser

THEMATISEREN IN EEN KLEUTERGROEP

Katholieke Pabo Zwolle organiseert al een aantal jaren een themaweek voor de tweedejaars studenten. In deze themaweek werken docenten van alle vakgebieden samen om studenten voor te bereiden op het thematiseren in een kleutergroep. In dit artikel wordt beschreven welke leerervaringen de studenten in zo'n week opdoen en hoe zij dit vertalen naar hun kleuterstage.

“Wat is uw reserveringsnummer?” Na een aantal keer “geen idee”, worden de smartphones tevoorschijn gehaald. De reserveringsbevestigingen zijn goed ontvangen: iedereen die een reserveringsbevestiging kan laten zien, mag een plaats zoeken in het net geopende KPZ-restaurant. Een kop koffie of thee staat klaar. Zo begint de themaweek voor 130 tweedejaars studenten van de KPZ. De afgelopen weken hebben de studenten vanuit de verschillende vakgebieden veel kennis opgedaan omtrent het werken met kleuters. Ook hebben ze al minimaal twee weken praktijkervaring in een kleutergroep erop zitten. In deze week op de pabo gaan ze aan de slag met het voorbereiden van een thema voor hun eigen kleutergroep, volgens het concept Basisontwikkeling. De week begint met het zelf ervaren van startactiviteiten. Voor sommige studenten is dat even wennen. Docenten hebben zich voor de gelegenheid passend gekleed. En waarom mag je niet naar binnen als je geen reserveringsnummer hebt? Maar al snel zitten de ‘gasten’ ook helemaal in het thema. Eén van de ouders wordt geroepen: “Wanneer begint het programma? Ik heb wel trek.” Als de restauranthouder iedereen welkom heeft geheten, worden er persoonlijke ervaringen met koken, eten en uiten gaan gedeeld. Vervolgens worden favoriete gerechten getekend op een papieren bordje, er wordt een moodboard gemaakt voor de aankleding van het restaurant, er worden gezonde smoothies bereid en de studenten kiezen geschikte muziek voor het net geopende restaurant. De studenten ervaren daarbij het belang van rol van de leraar. In eerste instantie zijn ze snel klaar met het tekenen van hun favoriete gerecht. Maar na een impuls van de ober beseffen ze dat de ingrediënten duidelijk moeten zijn om het gerecht goed op de menukaart te krijgen. En een aantrekkelijke naam voor het gerecht is ook belangrijk. Er komen mooie nieuwe vragen voort uit deze

startactiviteiten: wat is het verschil tussen garnalen en gamba's? En waarom wordt er altijd eerst een voorgerecht geserveerd, dan een hoofdgerecht en dan een dessert, terwijl het dessert meestal het lekkerst is? De startactiviteit wordt erg gewaardeerd door de studenten: “Je zit zelf meteen in het thema, doordat de docenten in hun rol blijven.” en: “Je ervaart het effect van alle vakken in één thema, je ziet dat alles één geheel is.”

IMPULSEN EN BREDE BEDOELINGEN

We zouden nog wel een week vanuit de verschillende vakinhouden met de vragen van de studenten aan de slag kunnen, maar we richten ons nu op de transfer naar de kleutergroep. Waarom thematiseren? Hoe zorg je voor samenhang tussen de verschillende vakgebieden? Wat is het belang van een goede spelhoek? Hoe verloopt het proces van thematiseren? Na een hoorcollege hebben de studenten voldoende informatie om met de voorbereiding van een themaweek in hun stagegroep aan de slag te gaan.

Studenten kiezen een thema en bereiden in groepjes hun thema voor met behulp van formulieren uit HOREB. Docenten zijn beschikbaar voor vragen en geven impulsen. Er ontstaan mooie gesprekken tussen studenten en tussen docenten en studenten. Want wat is het doel van het verven van een voorgeknijpt kuiken? Kan dat doel ook behaald worden met activiteiten die voortkomen uit de spelhoek of met activiteiten die het spel van kinderen kunnen verdiepen? En is het nodig dat alle kinderen een kuiken verven?

In de week wordt ook gewerkt aan de brede bedoelingen bij studenten. We bespreken bijvoorbeeld hoe ze met hun stagementor in overleg kunnen om ruimte te krijgen voor de eigen ideeën van de student en de kinderen; hoe zorg je nu voor een halfopen planning? Veel studenten moeten zich houden aan een door hun stageschool vastgelegd thema. Dat brengt ze tot creatieve ideeën: ‘Groeien’ wordt het thema ‘In de sloot’ en voor Koningsdag wordt een medaillewerkplaats ingericht. De themaweek op de pabo wordt, geheel in het thema, afgerond met een ‘proeverij’. Daarbij inspireren de studenten elkaar met hun ingerichte themahoeken. Kritische vragen worden gesteld en mooie ideeën roepen enthousiasme en weer nieuwe ideeën op. Binnen het thema ‘verhuizen’ heeft een student bijvoorbeeld bedacht om de kinderen verschillen in textuur en structuur te leren onderscheiden, door ze behang te laten maken voor het nieuwe huis in de huishoek. De studenten zien hoe ze de doelen vanuit de

leerlijnen kunnen koppelen aan de betekenissen die uit het gekozen thema voortkomen. Na een gezamenlijk afsluitend drankje hebben de studenten het vertrouwen om een mooie themaweek neer te zetten in hun kleutergroep.

LEREN IN DE ECHTE WERELD DOOR SPEL

De opgedane leerervaringen en het enthousiasme zien we terug bij onze stagebezoeken en in de fotoverslagen die de studenten na hun stageperiode inleveren. Studenten zien onder andere het belang in van spelhoeken en een samenhangend leeraanbod. Yoica van 't Slot schrijft: "Ik had een huishoek omgebouwd tot een campingwinkel met receptie waarbinnen de leerlingen zich helemaal konden inleven in een reiziger. Koffers, zwemkleding, zonnebrand, alles was aanwezig. Bovendien konden de leerlingen zich niet alleen inleven in de rol van een reiziger, maar ook van de medewerker van de camping en zo werken met de plattegrond van de camping. Daarnaast was er een spelhoek ingericht waar een compleet reisbureau geïnstalleerd was. Een tafel met zowel aan de ene als aan de andere kant twee zitplaatsen. Een rek met veel verschillende folders van het echte reisbureau, een boekje over landen inclusief de bijbehorende vlag en uiteraard een boekingsformulier. De rekenhoek in het lokaal was voorzien van een bagageweegschaal. Eentje waaraan een koffer of tas kan worden gehangen, waarna je het gewicht kunt aflezen. Daarnaast konden de leerlingen in deze hoek passen en meten wat er eigenlijk in een koffer kan en hoe je die op verschillende manieren kunt indelen. De schrijfhoek was voorzien van stempelwoorden binnen het thema en werd gebruikt om een verhaal aan de hand van afbeeldingen in de juiste volgorde te leggen en daar het juiste woord bij te stampelen. Enkele leerlingen konden deze woorden al zelf schrijven en hebben uiteraard niet gestempeld. In de knutselhoek konden kinderen diverse activiteiten doen. Ze konden een vlieger vouwen voor op reis. Voor de verkoop in de winkel konden zij reclameposters en folders maken en er lag materiaal om eventueel zelf je koffer te beplakken met voorwerpen die mee kunnen op reis. Als laatste was er de tekenhoek waar de leerlingen over een favoriete vakantiebestemming mochten tekenen."

BALANS TUSSEN INGRIJPEN EN LOSLATEN

Melvin ten Have is zich heel bewust geworden van de rol van de leraar. "De leraar moet een rol spelen binnen het spel. Hij moet verdieping aanbrengen, zorgen dat er samenhang is in vakgebieden en dat de handelingsmogelijkheden van de kinderen uitgebreid worden. De leraar moet de persoonlijke waarde van de kinderen verbinden aan de maatschappelijke waarde. Op deze manier wordt het spel echt betekenisvol en leerzaam voor de kinderen. Naar mijn

mening moet je als leraar steeds de juiste verhouding hebben in ingrijpen en loslaten. Dit doe je door zelf een rol aan te nemen en vervolgens te integreren in het spel. Dit heb ik dan ook gedaan. Ik merkte in het begin dat de kinderen erg zoekende waren in hun spel in de boerderijwinkel. Ik heb hen hiermee geholpen. Ik kwam als klant naar de boerderijwinkel. Ik vroeg of ik hier soms fruit kon kopen. Op deze manier ontstonden eigenlijk vanzelf de rollen van kassamedewerker tot degene die mijn bestelde producten bij elkaar pakte en netjes in een tasje deed. Het afrekenen kreeg ook gelijk een waarde binnen het spel. Ik stimuleerde de kinderen ook tot het schrijven van bonnetjes. Dit ging dan met tekeningetjes in plaats van woorden, maar de kinderen leerden het nut van de geschreven taal. Al deze kenmerken maakten de boerderijwinkel tot een betekenisvolle samenhangende leeromgeving waar kleuters naar mijn mening het beste kunnen leren."

ONDERWIJS MAAK JE MÉT DE KINDEREN

De studenten zijn trots op wat ze gedaan hebben in hun stagegroepen. Melvin: "Ik heb drie dagen volledig zelf lesgegeven in het thema 'de boerderij', dus zowel de ochtend als de middag. Het was voor mij de mooiste ervaring die ik tot nu toe in al mijn stages heb meegemaakt. Je hebt verschillende ideeën, bereidt het voor en dan hoop je dat het thema ook echt aanslaat. Dit thema is 100% geslaagd en hier ben ik ontzettend blij mee en trots op." De kleutermodule en deze themaweek hebben de visie van de studenten op onderwijs aan jonge kinderen gevormd. Yoica: "Ik heb gezien hoe belangrijk het uitgaan van de sociaal-culturele werkelijkheid is. Ik heb tijdens mijn eerste stagedagen gezien dat de leerlingen echt na willen doen wat wij als grote mensen doen. Ik heb zelf ervaren dat je veel kunt leren van de kinderen zelf. Hoe zij met elkaar omgaan en wat hen bezighoudt is belangrijk om te weten. Als jij als leraar daar met je lessen op ingaat en er wat mee doet, maak je het onderwijs betekenisvol voor de groep. Geen onderwijs waarbij de leerkracht alleen vertelt wat zij wil en vindt, maar juist ook de mening van de kinderen meenemen is belangrijk. De combinatie van het zelf ontdekken en leren met het bieden van hulp trekt mij erg aan. Ik ben gaan inzien hoe deze vorm van onderwijs uitgedacht in elkaar steekt en wat voor positief effect dat heeft op de leerlingen."

Met dank aan Melvin ten Have en Yoica van 't Slot, studenten van de KPZ, voor het gebruiken van stukken uit hun verslagen en voor de foto.

Dit artikel is eerder verschenen in het tijdschrift *Zone*, jaargang 14, 2015, p. 10-12.